GENERALINIO ADVOKATO
JEAN RICHARD DE LA TOUR IŠVADA,
pateikta 2025 m. vasario 4 d.[1]

Byla C-544/23

T. T.,
BAJI Trans s. r. o.
prieš
Národný inšpektorát práce

(*Najvyšší správny súd Slovenskej republiky* (Slovakijos Respublikos vyriausiasis administracinis teismas) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Reglamentas (EEB) Nr. 3821/85 – Pareiga periodiškai tikrinti tachografus – Nukrypti leidžiančios nuostatos – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija – 49 straipsnio 1 dalies paskutinis sakinys ir 51 straipsnio 1 dalis – *Lex posterior mitius* (švelnesnio baudžiamojo įstatymo taikymo atgaline data) principas – Baudžiamojo pobūdžio administracinės sankcijos – Kriterijai – Kasacinis skundas – Naujas įstatymas, įsigaliojęs po kasacine tvarka apskųsto teismo sprendimo“

I. Įvadas

1. Procedūros, susijusios su administracinėmis sankcijomis, nuo procedūrų, susijusių su baudžiamosiomis sankcijomis, paprastai skiriasi trimis aspektais. Pirma, baudžiamąsias sankcijas siaurąja prasme skiria teismas, o administracines sankcijas – administracinės institucijos, teismui dalyvaujant tik kontrolės etape. Antra, administracinėms sankcijoms taikytinos procesinės taisyklės paprastai yra ne tos, kurios taikomos baudžiamosioms sankcijoms, bet tos, kurios reglamentuoja administracinį procesą ir administracinę teisenę[2]. Trečia, jurisdikcijos sistema, pagal kurią peržiūrimos administracinės sankcijos, daugelyje valstybių narių skiriasi nuo atitinkamos sistemos, pagal kurią tikrinamos baudžiamosios sankcijos[3].

[1] Originalo kalba: prancūzų.

[2] Vis dėlto, kaip nurodyta Europos Sąjungos Teisingumo Teismo Tyrimų ir dokumentacijos direktorato parengtoje tiriamojoje apžvalgoje Nr. 24/002 (toliau – tiriamoji apžvalga Nr. 24/002), valstybėse narėse yra išimčių. Pavyzdžiui, *Vokietijoje* ir *Portugalijoje* baudžiamąjį procesą reglamentuojančios nuostatos *mutatis mutandis* iš esmės taikomos, jeigu nenurodyta kitaip, administracinės institucijos vykdomai administracinės baudos skyrimo procedūrai.

[3] Nors kai kuriose valstybėse narėse, kaip antai *Vokietijos Federacinėje Respublikoje* ir *Portugalijos Respublikoje*, administracinių institucijų paskirtų baudų kontrolė ir pirmojoje, ir antrojoje instancijose priklauso ne administracinių, o bendrosios kompetencijos teismų jurisdikcijai, apimančiai ir baudžiamąsias bylas.

2. Šioje byloje Teisingumo Teismo prašoma tiksliau apibrėžti švelnesnio baudžiamojo įstatymo taikymo atgaline data principo, įtvirtinto Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 49 straipsnio 1 dalies paskutiniame sakinyje [4], taikymo sritį, kiek ji susijusi su administracinės sankcijos teismine kontrole kasacinio skundo stadijoje.

3. Šis principas susijęs su bausmių būtinumo ir proporcingumo principu. Kadangi skiriamos bausmės turi būti būtinos ir proporcingos, t. y. nubausti nusikalstamą veiką padariusį asmenį už jo padarytas veikas ir atsižvelgiant į jų sunkumą, kaip numatyta Chartijos 49 straipsnio 3 dalyje, bausmės skyrimas nebėra pateisinamas, jeigu po veikos padarymo teisės aktų leidėjas pakeitė vertinimą dėl baudžiamumo už šias veikas arba dėl skirtinos bausmės pobūdžio ar dydžio.

4. Šiomis aplinkybėmis *Najvyšší správny súd Slovenskej republiky* (Slovakijos Respublikos vyriausiasis administracinis teismas) visų pirma teiraujasi Teisingumo Teismo, ar *lex posterior mitius* principą kasacinis teismas, nagrinėdamas ginčą dėl administracinės sankcijos, turi taikyti tokiu atveju, kai švelnesnis įstatymas įsigaliojo po to, kai žemesnės instancijos administracinis teismas, nagrinėjantis bylą iš esmės, priėmė sprendimą, kuris pagal nacionalinę teisę tapo galutinis ir dėl kurio pateiktas kasacinis skundas.

5. Šis klausimas suteikia Teisingumo Teismui galimybę patikslinti, ar tokiu atveju kasacinio teismo funkcijų ypatumai gali turėti įtakos šio principo taikymo sričiai.

II. Teisinis pagrindas

A. Sąjungos teisė

1. Reglamentas (EEB) Nr. 3821/85

6. Tą dieną, kai buvo padarytas pagrindinėje byloje nagrinėjamas pažeidimas, galiojusio 1985 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 3821/85 dėl kelių transporto priemonėse naudojamų tachografų [5], iš dalies pakeisto 2013 m. gegužės 13 d. Tarybos reglamentu (ES) Nr. 517/2013 [6], 3 straipsnio 1 ir 2 dalyse buvo nustatyta:

„1. Įrašymo įranga įrengiama ir naudojama valstybėje narėje registruotose transporto priemonėse, naudojamose keleiviams ir kroviniams vežti keliais, išskyrus Reglamento (EB) Nr. 561/2006[[7]] 3 straipsnyje nurodytas transporto priemones <…>.

2. Nuo šio reglamento nuostatų taikymo valstybės narės gali atleisti Reglamento [Nr. 561/2006] 13 straipsnio 1 ir 3 dalyse paminėtas transporto priemones.“

[4] Toliau – Chartija. Šiame tekste šį principą taip pat vadinsiu *lex posterior mitius* principu, nes jis reiškia tą patį. Be to, minėtą principą reikia suprasti kaip įtvirtintą Chartijos 49 straipsnio 1 dalies paskutiniame sakinyje, net jei ne visuomet tai nurodysiu, kad būtų lengviau skaityti.

[5] OL L 370, 1985, p. 8.

[6] OL L 158, 2013, p. 1, toliau – Reglamentas Nr. 3821/85.

[7] 2006 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas dėl tam tikrų su kelių transportu susijusių socialinių teisės aktų suderinimo ir iš dalies keičiantis Tarybos reglamentus (EEB) Nr. 3821/85 ir (EB) Nr. 2135/98 bei panaikinantis Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 3820/85 (OL L 102, 2006, p. 1).

7. Reglamento Nr. 3821/85 19 straipsnio 1 dalyje buvo numatyta:

„Pasitarusios su [Europos] Komisija ir nevėluodamos, valstybės narės priima įstatymus ir kitus teisės aktus, būtinus, kad būtų įgyvendintas šis reglamentas.

Inter alia, tose priemonėse numatomas tikrinimų, ar laikomasi įstatymų, reorganizavimas [organizavimas], tikrinimų tvarka bei priemonės jiems įgyvendinti ir baudos, skiriamos už pažeidimus.“

8. Šio reglamento I priedo VI skyriaus 3 punkto a papunkčio pirmoje pastraipoje buvo nustatyta:

„Transporto priemonėse sumontuotas tachografas periodiškai apžiūrimas ne rečiau kaip kas dvejus metus ir tai galima padaryti atliekant pačios transporto priemonės techninę apžiūrą.“

9. Nuo 2016 m. kovo 2 d. Reglamentas Nr. 3821/85 buvo panaikintas 2014 m. vasario 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 165/2014 dėl kelių transporto priemonėse naudojamų tachografų, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 3821/85 dėl kelių transporto priemonėse naudojamų tachografų ir iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 561/2006 dėl tam tikrų su kelių transportu susijusių socialinių teisės aktų suderinimo[8], 47 straipsniu.

2. Reglamentas Nr. 165/2014

10. Reglamento Nr. 165/2014 3 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodyta:

„1. Tachografai sumontuojami ir naudojami valstybėse narėse registruotose keleivinėse ar krovininėse kelių eismo transporto priemonėse, kurioms taikomas [Reglamentas Nr. 561/2006].

2. Valstybės narės šio reglamento gali netaikyti [Reglamento Nr. 561/2006] 13 straipsnio 1 ir 3 dalyse minimoms transporto priemonėms.“

11. Reglamento Nr. 165/2014 23 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Patvirtintos dirbtuvės reguliariai tikrina tachografus. Reguliarios patikros atliekamos bent kartą per dvejus metus.“

12. Šio reglamento 41 straipsnio 1 dalyje teigiama:

„Laikydamosi nacionalinių konstitucinių nuostatų valstybės narės nustato sankcijų už šio reglamento pažeidimus skyrimo taisykles ir imasi visų jų taikymui užtikrinti būtinų priemonių. Tos sankcijos turi būti veiksmingos, proporcingos, atgrasomosios bei nediskriminacinės ir turi atitikti Direktyvoje 2006/22/EB[9] nustatytas pažeidimų kategorijas.“

8 OL L 60, 2014, p. 1.

9 2006 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl būtiniausių sąlygų Tarybos reglamentams (EEB) Nr. 3820/85 ir (EEB) Nr. 3821/85 dėl su kelių transporto veikla susijusių socialinių teisės aktų įgyvendinti ir panaikinanti Tarybos direktyvą 88/599/EEB (OL L 102, 2006, p. 35).

13. Minėto reglamento 48 straipsnio antroje pastraipoje nustatyta:

„[Šis reglamentas] taikomas nuo 2016 m. kovo 2 d. <…>“

3. Reglamentas Nr. 561/2006

14. Reglamento Nr. 561/2006 1 straipsnyje nustatyta:

„Siekiant suderinti konkurencijos sąlygas tarp sausumos transporto rūšių, ypač kelių transporto sektoriuje, bei pagerinti darbo sąlygas ir saugų eismą keliuose, šis reglamentas nustato vairavimo trukmių, pertraukų ir poilsio laikotarpių taisykles vairuotojams, vežantiems keleivius ir krovinius keliais. Šiuo reglamentu taip pat siekiama skatinti valstybių narių stebėsenos ir vykdymo praktikos bei kelių transporto pramonės darbo pagerėjimą.“

15. Šio reglamento 3 straipsnyje pateiktas kelių transporto priemonių kategorijų, kurioms reglamentas netaikomas, sąrašas. Transporto priemonės, naudojamos prekinio betono mišiniui pristatyti, į šį sąrašą neįtrauktos.

16. Reglamento Nr. 561/2006 13 straipsnio 1 dalyje pateiktas transporto priemonių kategorijų, dėl kurių valstybės narės gali leisti nukrypti nuo šio reglamento 5–9 straipsnių, jei tai neprieštarauja šio reglamento 1 straipsnyje nurodytiems tikslams, sąrašas.

17. T. T. padaryto pažeidimo metu galiojusioje Reglamento Nr. 561/2006 redakcijoje transporto priemonės, naudojamos prekinio betono mišiniui pristatyti, į šį sąrašą nebuvo įtrauktos.

18. Nuo 2020 m. rugpjūčio 20 d., kai įsigaliojo Reglamentas (ES) 2020/1054[10], „transporto priemonės, naudojamos prekinio betono mišiniui pristatyti“, yra įtrauktos į minėtą sąrašą, pateiktą Reglamento Nr. 561/2006 13 straipsnio 1 dalies r punkte.

B. Slovakijos teisė

19. *Ústava Slovenskej republiky* (Slovakijos Respublikos Konstitucija) 50 straipsnio 6 dalis suformuluota taip:

„Veikos baudžiamumas vertinamas ir bausmė už ją skiriama pagal jos įvykdymo metu galiojusį įstatymą. Vėlesnis įstatymas taikomas, jeigu jis yra palankesnis veiką padariusiam asmeniui.“

20. 2007 m. rugsėjo 13 d. *Zákon č. 461/2007 Z. z. o používaní záznamového zariadenia v cestnej doprave* (Įstatymas Nr. 461/2007 dėl tachografo naudojimo kelių transporte) (toliau – Įstatymas Nr. 461/2007) 1 straipsnio a punkte numatyta:

„Šiuo įstatymu reglamentuojami teisiniai santykiai, kurie nereglamentuojami atskiromis [nuoroda į Reglamentą Nr. 3821/85] nuostatomis dėl:

a) pareigos įrengti ir naudoti tachografus <…> motorinėse transporto priemonėse <…> apimties“.

[10] 2020 m. liepos 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas, kuriuo iš dalies keičiami Reglamentas (EB) Nr. 561/2006, kiek tai susiję su būtiniausiais reikalavimais dėl maksimalios kasdienio bei kassavaitinio vairavimo trukmės, minimalių pertraukų ir kasdienio bei kassavaitinio poilsio laikotarpių, ir Reglamentas (ES) Nr. 165/2014, kiek tai susiję su vietos nustatymu tachografais (OL L 249, 2020, p. 1).

21. Šio įstatymo 2 straipsnis suformuluotas taip:

„1. Transporto įmonė, atliekanti pervežimus autobusais arba krovinių pervežimus keliais, užtikrina, kad kiekvienoje keleiviams arba kroviniams vežti naudojamoje transporto priemonėje būtų įrengtas tachografas, ir atlikdama pervežimus naudoja registracijos lapus ir [vairuotojo] korteles, jeigu toliau nenustatyta kitaip.

2. 1 dalyje nustatyta transporto įmonės pareiga netaikoma transporto priemonėms, naudojamoms atskirose nuostatose apibrėžtiems pervežimams [nuoroda į Reglamento Nr. 561/2006 3 straipsnį ir 13 straipsnio 1 dalį].“

22. 2007 m. rugsėjo 13 d. *Zákon č. 462/2007 Z. z. o organizácii pracovného času v doprave a o zmene a doplnení zákona č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce a o zmene a doplnení zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 309/2007 Z. z.* (Įstatymas Nr. 462/2007 dėl darbo laiko organizavimo transporte, iš dalies keičiantis ir papildantis Įstatymą Nr. 125/2006 dėl darbo inspekcijos, iš dalies keičiantį ir papildantį įstatymą Nr. 82/2005 dėl nelegalaus darbo ir nelegalaus įdarbinimo ir kai kurių įstatymų pakeitimo bei papildymo, išdėstytą nauja redakcija Įstatymu Nr. 309/2007) (toliau – Įstatymas Nr. 462/2007) 38 straipsnio 1 dalies a punkto 1 papunktyje nustatyta:

„Nusižengimą padaro vairuotojas, kuris:

a) vairuoja transporto priemonę

   1. be tachografo arba su tachografu be galiojančios periodinės apžiūros, arba tachografą naudoja netinkamai.“

III. Pagrindinės bylos faktinės aplinkybės ir prejudiciniai klausimai

23. 2016 m. gruodžio 8 d. administraciniu sprendimu T. T. buvo pripažintas kaltu dėl Įstatymo Nr. 462/2007 38 straipsnio 1 dalies a punkto 1 papunkčio pažeidimo, nes 2015 m. lapkričio 4 d. jis gabeno betoną bendrovei *BAJI Trans s. r. o.* priklausančia transporto priemone, kurios tachografas nebuvo periodiškai tikrintas nuo 2015 m. birželio 25 d. Už tai T. T. buvo skirta 200 EUR bauda.

24. Skundas dėl šio sprendimo buvo atmestas 2017 m. balandžio 3 d. *Národný inšpektorát práce* (Nacionalinė darbo inspekcijos tarnyba, Slovakija) sprendimu.

25. T. T. ir *BAJI Trans* apskundė šiuos administracinius sprendimus *Krajský súd v Bratislave* (Bratislavos apygardos teismas, Slovakija), teigdami, kad nagrinėjama betono gabenimo priemonė nebuvo priskirta prie transporto priemonių, kurioms taikoma pareiga naudoti tachografą, kategorijos.

26. 2019 m. kovo 27 d. sprendimu *Krajský súd v Bratislave* (Bratislavos apygardos teismas), veikdamas kaip administracinis teismas, atmetė T. T. skundą kaip nepagrįstą, o *BAJI Trans* skundo nepriėmė dėl teisės jį pareikšti nebuvimo.

27. Šis teismas, be kita ko, nusprendė, kad pareiga naudoti tachografus visose kelių transporto priemonėse nustatyta Reglamento Nr. 3821/85 3 straipsnyje ir Įstatymo Nr. 461/2007 2 straipsnio 1 dalyje, išskyrus Reglamento Nr. 561/2006 3 ir 13 straipsniuose numatytas išimtis. Vis dėlto betonui vežti skirtos transporto priemonės tarp šių išimčių nepaminėtos, todėl įpareigojimas naudoti tachografą šioms transporto priemonėms taikomas visa apimtimi.

28. 2019 m. liepos 15 d. T. T. ir *BAJI Trans* pateikė kasacinį skundą dėl šio sprendimo *Najvyšší súd Slovenskej republiky* (Slovakijos Respublikos Aukščiausiasis Teismas).

29. Vykstant kasaciniam procesui, 2020 m. rugpjūčio 24 d. T. T. ir *BAJI Trans* pateikė dokumentą, kuriame pažymėjo, kad Reglamentas Nr. 561/2006 buvo iš dalies pakeistas Reglamentu 2020/1054.

30. Kai buvo pateiktas šis skundas, jurisdikcija jį nagrinėti buvo perduota *Najvyšší správny súd Slovenskej republiky* (Slovakijos Respublikos vyriausiasis administracinis teismas), kuris yra prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

31. Visų pirma, šis teismas nurodo, kad nacionaliniai įstatymai buvo priimti siekiant įgyvendinti reglamentus Nr. 3821/85 ir Nr. 165/2014, t. y. ne tik šiuose reglamentuose numatytas pareigas, bet ir pareigą nustatyti sankcijų už šių pareigų pažeidimą sistemą. Minėtas teismas iš to daro išvadą, kad kompetentinga administracinė institucija, priimdama sprendimą dėl T. T. kaltės ir jam skirtinos sankcijos, taikė Sąjungos teisę, kaip tai suprantama pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar aiškindamas atitinkamus nacionalinės teisės aktus, priimtus taikant Sąjungos teisę, ir užtikrindamas T. T. teisminę apsaugą jis taip pat įgyvendina Sąjungos teisę, kaip tai suprantama pagal šią Chartijos nuostatą.

32. Antra, šis teismas prašo Teisingumo Teismo aiškiai patikinti, kad, kaip ir Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos [11] 6 straipsnio 1 dalimi ir 7 straipsnio 1 dalimi, Chartijos 49 straipsnio 1 dalyje administracinėms institucijoms nustatyta pareiga taikyti *lex posterior mitius* principą, o iš to kyla būtinybė šį principą taikyti ir administraciniame teisme vykstančiam teisminės peržiūros procesui.

33. Trečia, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar *lex posterior mitius* principą turi taikyti teismas, turintis priimti sprendimą dėl kasacinio skundo, pateikto dėl žemesnės instancijos administracinio teismo sprendimo atmesti skundą dėl administracinės sankcijos, tuo atveju, kai naujas įstatymas įsigaliojo po šio sprendimo priėmimo. Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas dėl Chartijos 49 straipsnio 1 dalies paskutinio sakinio taikymo srities nagrinėjant kasacinį skundą, atsižvelgiant į šio proceso ypatumus.

[11] 1950 m. lapkričio 4 d. pasirašyta Romoje, toliau – EŽTK.

34. Šiomis aplinkybėmis *Najvyšší správny súd Slovenskej republiky* (Slovakijos Respublikos vyriausiasis administracinis teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar [Chartijos] 51 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad valstybė narė taiko Sąjungos teisę, jeigu pagal nacionalinę teisę skiria administracinę sankciją už pareigos pažeidimą, kai ta pareiga yra nustatyta Sąjungos teisėje ir kai valstybės narės privalo bausti už jos pažeidimą, kaip numatyta Reglamento Nr. 3821/85 19 straipsnio 1 dalyje ir Reglamento Nr. 165/2014 41 straipsnio 1 dalyje?

2. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar [Chartijos] 49 straipsnio 1 dalis ir joje įtvirtintas *lex posterior mitius* principas turi būti aiškinami taip, kad jie taikomi ir skiriant sankcijas už administracinius nusižengimus, kai kaltumą ir nuobaudą pirmiausia nustato ne teisminė, o administracinė institucija, ir kad šis principas taip pat taikytinas administraciniam teismui peržiūrint tos administracinės institucijos sprendimą?

3. Jeigu į antrąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar [Chartijos] 49 straipsnis ir jame įtvirtintas *lex posterior mitius* principas turi būti aiškinami taip, kad jie taikomi bet kuriame nacionalinio administracinio arba teismo proceso etape?

4. Jeigu į trečiąjį klausimą būtų atsakyta neigiamai, pagal kokius kriterijus nustatomas atitinkamas etapas? Konkrečiai kalbant, ar [Chartijos] 49 straipsnis ir jame įtvirtintas *lex posterior mitius* principas turi būti aiškinami taip, kad jie taikomi administracinėje teisenoje nagrinėjant kasacinį skundą, taigi *Najvyšší správny súd Slovenskej republiky* (Slovakijos Respublikos vyriausiasis administracinis teismas), nagrinėjantis tą kasacinį skundą kaip antroji ir galutinė instancija, turi atsižvelgti į teisės nuostatų pakeitimą asmens, padariusio administracinį nusižengimą, nagrinėtą ne teisme, o administracinėje institucijoje, naudai, kai tas pakeitimas padarytas jau priėmus peržiūrimą žemesnės instancijos administracinio teismo sprendimą ir šiam įsiteisėjus?“

35. Nacionalinė darbo inspekcija, Slovakijos ir Italijos vyriausybės bei Komisija pateikė rašytines pastabas. T. T. ir *BAJI Trans*, Slovakijos ir Italijos vyriausybės bei Komisija dalyvavo 2024 m. rugsėjo 24 d. surengtame teismo posėdyje, kuriame, be kita ko, atsakė žodžiu į Teisingumo Teismo pateiktus klausimus.

IV. Analizė

A. Dėl pirmojo prejudicinio klausimo

36. Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar Chartijos 51 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad valstybė narė įgyvendina Sąjungos teisę, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, kai, pirma, numato administracinės sankcijos skyrimą už pareigų, susijusių su tachografo buvimu krovininėse transporto priemonėse ir jo periodine patikra, pažeidimą, kaip numatyta Reglamento Nr. 3821/85 19 straipsnio 1 dalyje ir Reglamento Nr. 165/2014 41 straipsnio 1 dalyje, ir, antra, vykdo su šia sankcija susijusią teisminę kontrolę.

37. Mano nuomone, nėra jokių abejonių, kad atsakymas turi būti teigiamas.

38. Šiuo klausimu dera pažymėti, kad Chartijos taikymo sritis apibrėžta jos 51 straipsnio 1 dalyje, pagal kurią, kiek tai susiję su valstybių narių veiksmais, Chartijos nuostatos valstybėms narėms skirtos tik tuomet, kai jos įgyvendina Sąjungos teisę.

39. Teisingumo Teismo teigimu, Sąjungos teisės sistemoje užtikrinamos pagrindinės teisės gali būti taikomos visose situacijose, kurias reglamentuoja Sąjungos teisė, tačiau neperžengiant šių situacijų ribų [12].

40. Pagal Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją sąvoka „Sąjungos teisės įgyvendinimas“, kaip tai suprantama pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį, suponuoja sąsają tarp Sąjungos teisės akto ir atitinkamos nacionalinės priemonės, kuri turi būti daugiau nei tik tam tikrų sričių panašumas arba vienos srities netiesioginis poveikis kitai [13].

41. Taigi siekiant nustatyti, ar nacionalinė priemonė susijusi su Sąjungos teisės įgyvendinimu, kaip tai suprantama pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį, reikia patikrinti, be kita ko, ar pagrindinėje byloje aptariamais nacionalinės teisės aktais siekiama įgyvendinti Sąjungos teisės nuostatą, taip pat šių teisės aktų pobūdį ir tai, ar jais siekiama kitų tikslų nei nustatytų Sąjungos teisėje, net jeigu tie aktai šiai teisei gali daryti netiesioginį poveikį, taip pat – ar esama konkrečių Sąjungos teisės aktų šioje srityje arba galinčių daryti jai poveikį [14].

42. Nagrinėjamu atveju tiek pagal Reglamentą Nr. 3821/85, taikytiną pažeidimo padarymo dieną, tiek pagal Reglamentą Nr. 165/2014, kuriuo pirmasis panaikintas, reikalaujama, kad transporto priemonėse, kuriomis vežami kroviniai, būtų įrengti tachografai ir būtų atliekama jų periodinė patikra. Be to, šiais reglamentais valstybės narės įpareigojamos atitinkamai Reglamento Nr. 3821/85 19 straipsnio 1 dalimi ir Reglamento Nr. 165/2014 41 straipsnio 1 dalimi bausti už jų nuostatų pažeidimus. Valstybė narė įgyvendina Sąjungos teisę, kaip tai suprantama pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį, kai įvykdo Sąjungos teisės nuostatoje įtvirtintą pareigą numatyti sankcijas asmenims, atsakingiems už šioje nuostatoje nurodytus pažeidimus [15]. Vadinasi, skirdamos tokią administracinę baudą, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, Slovakijos institucijos įgyvendino Sąjungos teisę.

43. Tą patį galima pasakyti apie šios baudos teisminę kontrolę.

44. Vadinasi, kadangi taikydamas Reglamentus Nr. 3821/85 ir 165/2014 nacionalinis teismas įgyvendina Sąjungos teisę, kaip tai suprantama pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį, šis teismas turi laikytis iš Chartijoje įtvirtintų pagrindinių teisių kylančių reikalavimų [16].

45. Tiesa, kad prejudiciniai klausimai grindžiami išvada, jog Slovakijos teisės aktų leidėjas nebetaiko įpareigojimo prekinio betono mišiniui gabenti skirtose transporto priemonėse įrengti tachografą. Vis dėlto, įtvirtindamas šią leidžiančią nukrypti nuostatą, šis teisės aktų leidėjas tik įgyvendino galimybę, kuri jam buvo suteikta tiek Reglamento Nr. 3821/85 3 straipsnio 2 dalimi,

[12] Žr., be kita ko, 2013 m. vasario 26 d. Sprendimą *Åkerberg Fransson* (C-617/10, EU:C:2013:105, 19 punktas), 2015 m. spalio 6 d. Sprendimą *Delvigne* (C-650/13, EU:C:2015:648, 26 punktas) ir 2024 m. liepos 29 d. Sprendimą *protectus* (C-185/23, EU:C:2024:657, 41 punktas).

[13] Žr., be kita ko, 2024 m. liepos 29 d. Sprendimą *protectus* (C-185/23, EU:C:2024:657, 42 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[14] Žr., be kita ko, 2024 m. liepos 29 d. Sprendimą *protectus* (C-185/23, EU:C:2024:657, 43 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[15] Šiuo klausimu žr., be kita ko, 2013 m. vasario 26 d. Sprendimą *Åkerberg Fransson* (C-617/10, EU:C:2013:105, 24–28 punktai), 2018 m. kovo 20 d. Sprendimą *Menci* (C-524/15, EU:C:2018:197, 18–21 punktai) ir 2023 m. spalio 19 d. Sprendimą *G. ST. T. (Bausmės proporcingumas prekių ženklų pažeidimo atveju)* (C-655/21, EU:C:2023:791, 43 punktas).

[16] Žr., be kita ko, 2024 m. spalio 4 d. Sprendimą *Real Madrid Club de Fútbol*, (C-633/22, EU:C:2024:843, 41 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

tiek Reglamento Nr. 165/2014 3 straipsnio 2 dalimi. Taigi valstybė narė, pasinaudojanti diskrecijos ar vertinimo teise, kuri yra sudėtinė Sąjungos teisės aktu nustatytos tvarkos dalis, turi būti laikoma įgyvendinančia Sąjungos teisę, kaip tai suprantama pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį [17].

46. Šiuo klausimu primenu, kad pagal Įstatymo Nr. 461/2007 2 straipsnio 1 dalį bet kurioje krovininio kelių transporto įmonei priklausančioje transporto priemonėje, naudojamoje kroviniams vežti, turi būti įrengtas tachografas. Vis dėlto pagal šio įstatymo 2 straipsnio 2 dalį tokia pareiga netaikoma Reglamento Nr. 561/2006 13 straipsnio 1 dalyje nurodytoms transporto priemonėms. Darydamas dinamišką nuorodą į šią nuostatą Slovakijos teisės aktų leidėjas pasinaudojo galimybe, kuri jam buvo suteikta tiek pagal Reglamento Nr. 3821/85 3 straipsnio 2 dalį, taikytą pažeidimo padarymo metu, tiek pagal Reglamento Nr. 165/2014, kuriuo nuo 2016 m. kovo 2 d. panaikintas Reglamentas Nr. 3821/85, 3 straipsnio 2 dalį. Iš tikrųjų pagal abi šias nuostatas valstybėms narėms leidžiama atleisti nuo prievolės įrengti tachografus transporto priemonėse, nurodytose Reglamento Nr. 561/2006 13 straipsnio 1 dalyje [18].

47. Šioje nuostatoje pateiktas transporto priemonių tipų, dėl kurių valstybėms narėms leidžiama nukrypti nuo pareigų (susijusių su vairuotojų minimaliu amžiumi bei darbo ir poilsio laiku), nustatytų šio reglamento 5–9 straipsniuose, sąrašas. Iki Reglamento 2020/1054 įsigaliojimo transporto priemonės, naudojamos prekinio betono mišiniui pristatyti, šiame sąraše nebuvo nurodytos. Taigi jos nebuvo priskirtos prie transporto priemonių, kurioms taikoma Įstatymo Nr. 461/2007 2 straipsnio 2 dalis. Vis dėlto nuo 2020 m. rugpjūčio 20 d., t. y. nuo Reglamento 2020/1054 įsigaliojimo dienos, šios transporto priemonės buvo automatiškai įtrauktos į šio 2 straipsnio 2 dalyje nurodytų transporto priemonių sąrašą, taigi, Slovakijos teisės aktų leidėjas atleido nuo pareigos jose įrengti tachografus.

B. Dėl antrojo prejudicinio klausimo

48. Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Chartijos 49 straipsnio 1 dalies paskutiniame sakinyje įtvirtintas *lex posterior mitius* principas turi būti aiškinamas taip, kad jis taikomas tiek skiriant administracines sankcijas, kaip numatyta Reglamento Nr. 3821/85 19 straipsnio 1 dalyje ir Reglamento Nr. 165/2014 41 straipsnio 1 dalyje, tiek atliekant šių sankcijų teisminę kontrolę.

1. Dėl Chartijos 49 straipsnio 1 dalies paskutiniame sakinyje įtvirtinto „lex posterior mitius“ principo taikymo baudžiamojo pobūdžio administracinėms sankcijoms

49. Remiantis Chartijos 49 straipsnio 1 dalies paskutiniu sakiniu, pagal *lex posterior mitius* principą reikalaujama, kad jeigu po nusikalstamos veikos padarymo įstatyme numatyta lengvesnė bausmė, ji turi būti taikoma [19].

50. Kaip nurodyta Su pagrindinių teisių chartija susijusiuose išaiškinimuose [20], Chartijos 49 straipsnio 1 dalis taikytina baudžiamosiose bylose.

[17] Žr., be kita ko 2019 m. lapkričio 19 d. Sprendimą *TSN ir AKT* (C-609/17 ir (C-610/17, EU:C:2019:981, 50 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija) bei 2024 m. liepos 29 d. Sprendimą *protectus* (C-185/23, EU:C:2024:657, 59 punktas).

[18] Šiuo klausimu žr. 2019 m. vasario 7 d. Sprendimą *NK* (C-231/18, EU:C:2019:103, 19 punktas).

[19] Žr., be kita ko, 2023 m. liepos 24 d. Sprendimą *Lin* (C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, 106 punktas).

[20] OL C 303, 2007, p. 17.

51. Taigi siekiant nustatyti, ar ši nuostata taikytina, reikia išnagrinėti, ar tokia priemonė, kaip pagrindinėje byloje nagrinėjama administracinė sankcija, yra baudžiamojo pobūdžio.

52. Pagal Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją, susijusią su Chartijos 50 straipsnio aiškinimu ir taikytiną Chartijos 49 straipsnio 3 daliai, vertinant sankcijos baudžiamąjį pobūdį svarbūs trys kriterijai („*Engel* kriterijai“ [21]): teisinis pažeidimo kvalifikavimas pagal nacionalinę teisę, pats pažeidimo pobūdis ir suinteresuotajam asmeniui gresiančios sankcijos griežtumo laipsnis [22].

53. Iš tiesų, net kalbant apie pažeidimus, kurie pagal nacionalinę teisę nėra laikomi „baudžiamaisiais“, pažymėtina, kad toks jų pobūdis gali kilti iš paties atitinkamo pažeidimo pobūdžio ir sankcijų, kurios gali būti skirtos už šio pažeidimo padarymą, griežtumo [23].

54. Nors atsižvelgdamas į šiuos kriterijus prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas privalo įvertinti, ar pagrindinėje byloje nagrinėjama priemonė yra baudžiamojo pobūdžio, kaip tai suprantama pagal Chartijos 49 straipsnio 1 dalį, Teisingumo Teismas, priimdamas prejudicinį sprendimą, gali pateikti paaiškinimų, kurie padėtų šiam teismui atlikti savąjį vertinimą [24].

55. Kalbant apie *pirmąjį kriterijų*, susijusį su *pažeidimo teisiniu kvalifikavimu pagal nacionalinę teisę*, neatrodo, kad T. T. padarytas pažeidimas Slovakijos teisėje laikomas nusikalstama veika.

56. Dėl *antrojo kriterijaus*, susijusio su *pačiu pažeidimo pobūdžiu*, pažymėtina, kad pagal jį reikia patikrinti, ar nagrinėjama priemone siekiama visų pirma *baudžiamojo tikslo*, o tai yra būdinga baudžiamojo pobūdžio sankcijai, kaip tai suprantama pagal Chartijos 49 straipsnį [25]. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas jau yra nurodęs, kad vien aplinkybė, jog nagrinėjama priemone taip pat siekiama prevencinio tikslo, nereiškia, kad ta priemonė negali būti kvalifikuojama kaip baudžiamoji sankcija. Iš tiesų, baudžiamosios sankcijos jau vien dėl savo pobūdžio skirtos ir nubausti už neteisėtus veiksmus, ir jų prevencijai užtikrinti. Vis dėlto priemonė, kuria siekiama tik atlyginti dėl atitinkamo pažeidimo padarytą žalą, nėra baudžiamojo pobūdžio [26].

57. Nagrinėjamu atveju neginčijama, kad Sąjungos teisės aktuose numatant pareigą tam tikros kategorijos transporto priemonėse įrengti tachografus ir atlikti jų periodines patikras siekiama tikslų pagerinti darbuotojų, kuriems taikomas šis reglamentas, socialines sąlygas ir kelių eismo saugumą [27]. Neabejotina, kad sankcijomis, kurias turi numatyti valstybės narės, siekiama nubausti už tokios pareigos pažeidimus.

58. Priešingai nei per teismo posėdį teigė Italijos vyriausybė, nemanau, kad aplinkybė, jog nagrinėjama sankcija skirta konkrečiai asmenų grupei, šiuo atveju gali tapti pagrindu paneigti šios sankcijos represinį tikslą. Žinoma, tiesa, kad dėl priemonių, skirtų ne visuomenei apskritai, o konkrečiai adresatų kategorijai, kurie dėl to, kad vykdo Sąjungos teisės konkrečiai

[21] Žr. 1976 m. birželio 8 d. EŽTT sprendimą *Engel ir kiti prieš Nyderlandus* (CE:ECHR:1976:0608JUD000510071).

[22] Žr., be kita ko, 2023 m. gegužės 4 d. Sprendimą *Agenția Națională de Integritate* (C-40/21, EU:C:2023:367, 34 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[23] Žr., be kita ko, 2023 m. gegužės 4 d. Sprendimą *Agenția Națională de Integritate* (C-40/21, EU:C:2023:367, 35 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[24] Žr., be kita ko, 2023 m. gegužės 4 d. Sprendimą *Agenția Națională de Integritate* (C-40/21, EU:C:2023:367, 36 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[25] Žr., be kita ko, 2023 m. gegužės 4 d. Sprendimą *Agenția Națională de Integritate* (C-40/21, EU:C:2023:367, 38 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[26] Žr., be kita ko, 2023 m. gegužės 4 d. Sprendimą *MV-98* (C-97/21, EU:C:2023:371, 42 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[27] Žr., be kita ko, 2022 m. liepos 7 d. Sprendimą *Pricoforest* (C-13/21, EU:C:2022:531, 26 punktas).

reglamentuojamą veiklą, privalo atitikti valstybių narių išduodamo leidimo, kuriuo jiems suteikiamos konkrečios prerogatyvos, gavimo sąlygas, Teisingumo Teismas galėjo nuspręsti, kad priemonėmis, kuriomis iš šių asmenų atimama galimybė naudotis šiomis prerogatyvomis, kai jų sąlygos nebetenkinamos arba gali būti nebetenkinamos, nebūtinai siekiama represinio tikslo [28]. Vis dėlto, mano nuomone, ši jurisprudencija neturi reikšmės, kai aptariama bauda, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, kuria visiškai nesiekiama iš tam tikros kategorijos asmenų atimti galimybę naudotis tam tikromis prerogatyvomis. Šiuo klausimu nelabai svarbu, kad ši bauda gali būti skiriama atskirai arba kartu su draudimu vykdyti veiklą maksimalų dvejų metų laikotarpį.

59. Kalbant apie *trečiąjį kriterijų*, t. y. administracinės *sankcijos griežtumo laipsnį*, iš šiuo klausimu per teismo posėdį pateiktų paaiškinimų matyti, kad atrodo, jog ši sankcija yra labai griežta.

60. Šiuo klausimu reikia priminti, kad griežtumo lygis vertinamas atsižvelgiant į atitinkamose nuostatose numatytą maksimalią bausmę [29].

61. Išvada, kad už pagrindinėje byloje nagrinėjamą pažeidimą galėjo būti skirta iki 1 660 EUR bauda, remiantis Teisingumo Teismui per posėdį pateikta informacija, rodo, kad minėta sankcija yra griežta.

62. Atsižvelgdamas į visas šias aplinkybes manau, kad tenkinami du *Engel* kriterijai ir kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui gali tekti konstatuoti, jog pagrindinėje byloje nagrinėjama sankcija yra baudžiamojo pobūdžio, kaip tai suprantama pagal Chartijos 49 straipsnio 1 dalį. Beje, pažymiu, kad Teisingumo Teismas, atrodo, jau yra netiesiogiai nusprendęs, jog administracinė bauda, skiriama už Reglamento Nr. 3821/85 pažeidimą, yra baudžiamojo pobūdžio sankcija, kaip tai suprantama pagal Chartiją [30].

63. Taigi man atrodo mažai tikėtina, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, remdamasis turima informacija, padarytų išvadą, jog pagrindinėje byloje nagrinėjama bauda nėra baudžiamojo pobūdžio sankcija. Vis dėlto, jei jis prieitų prie tokios išvados, Chartijos 49 straipsnio 1 dalies paskutinis sakinys nebūtų taikomas. Taigi reikėtų nustatyti, ar panašių pasekmių galėtų kilti iš bendrojo Sąjungos teisės principo, pagal kurį *lex posterior mitius* principas taikomas visoms administracinėms sankcijoms, nesant reikalo nustatyti jų baudžiamojo pobūdžio.

64. Mano nuomone, atsakymas į šį klausimą turi būti neigiamas.

65. Nors Teisingumo Teismas nurodė, kad net prieš įsigaliojant Lisabonos sutarčiai, pagal kurią Chartijai suteikta tokia pati teisinė galia kaip Sutartims, *lex posterior mitius* principas susiformavo iš valstybių narių bendrųjų konstitucinių tradicijų, todėl turi būti laikomas vienu iš bendrųjų Sąjungos teisės principų, į kuriuos nacionalinis teismas turi atsižvelgti, kai taiko

[28] Žr. 2023 m. kovo 23 d. Sprendimą *Dual Prod* (C-412/21, EU:C:2023:234, 33 punktas) bei 2023 m. rugsėjo 14 d. Sprendimą *Vinal* (C-820/21, EU:C:2023:667, 53 punktas).

[29] Žr., be kita ko, 2023 m. gegužės 4 d. Sprendimą *MV-98* (C-97/21, EU:C:2023:371, 46 punktas ir jame nurodyta Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – EŽTT) jurisprudencija).

[30] Žr. 2021 m. kovo 24 d. Sprendimą *Prefettura Ufficio territoriale del governo di Firenze* (C-870/19 ir C-871/19, EU:C:2021:233, 49 punktas).

nacionalinę teisę [31]; jis taip nusprendė vertindamas pažeidimus, kurie buvo baudžiamojo pobūdžio. Šiuo požiūriu Teisingumo Teismo nurodytas bendrasis Sąjungos teisės principas sutampa su šiuo metu Chartijos 49 straipsnio 1 dalies paskutiniame sakinyje įtvirtintu principu.

66. Vis dėlto nemanau, kad *lex posterior mitius* principas, kaip bendrasis Sąjungos teisės principas, turėtų būti taikomas ne baudžiamojo pobūdžio administracinėms sankcijoms. Iš tikrųjų tokio principo pritaikymas šioms sankcijoms lemtų tai, kad būtų nebetikslinga Chartijos 49 straipsnio 1 dalies taikymo tikslais iš anksto tikrinti, ar sankcija yra baudžiamojo pobūdžio, o tai prieštarautų šios nuostatos rengėjų siekiui ją taikyti tik baudžiamosios teisės srityje. Be to, man neatrodo, kad toks taikymo srities išplėtimas galėtų būti grindžiamas valstybėms narėms bendromis konstitucinėmis tradicijomis.

67. Šiuo klausimu pažymiu, kad kai kurios valstybės narės *lex posterior mitius* principą taiko priemonėms, kurios gali būti kvalifikuojamos kaip „administracinės sankcijos“, ir tai yra ne vien baudžiamojo pobūdžio priemonės, kaip tai suprantama pagal EŽTK ir Chartiją [32]. Vis dėlto šiose valstybėse narėse šio principo taikymas, atsižvelgiant į konkretų atvejį, kyla iš Konstitucijos ar įstatymų nuostatų bei iš jurisprudencijos [33]. Taigi galima abejoti, kad *lex posterior mitius* principas, taikomas už „baudžiamosios“ taikymo srities ribų, kyla iš valstybėms narėms bendrų konstitucinių tradicijų.

68. Mano nuomone, šis principas, kaip bendrasis Sąjungos teisės principas, negali būti taikomas administracinėms sankcijoms, nepatenkančioms į Chartijos 49 straipsnio 1 dalies taikymo sritį.

69. Vis dėlto valstybės narės gali taikyti tokį principą pagal Chartijos 53 straipsnį kaip nacionalinį [teisių] apsaugos standartą, nepažeisdamos Sąjungos teisės viršenybės, vienovės ir veiksmingumo [34].

70. Tai, kad Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, jog Reglamento (EB, Euratomas) Nr. 2988/95 [35] 2 straipsnio 2 dalies antras sakinys yra konkreti *lex posterior mitius* principo išraiška [36], mano požiūriu, nesuteikia pagrindo daryti kitokią išvadą. Iš tikrųjų man atrodo, kad pats tokios nuostatos egzistavimas veikiau liudija, jog šis principas, taikomas ne baudžiamojo pobūdžio administracinėms nuobaudoms, nėra savarankiškas bendrasis Sąjungos teisės principas, taikytinas ne baudžiamosios teisės srityje, bet dėl jo reikia priimti konkrečius pagrindžiamuosius teisės aktus.

[31] Žr., be kita ko, 2005 m. gegužės 3 d. Sprendimą *Berlusconi ir kt.* (C-387/02, C-391/02 ir C-403/02, EU:C:2005:270, 68 ir 69 punktai) bei 2016 m. spalio 6 d. Sprendimą *Paoletti ir kt.* (C-218/15, EU:C:2016:748, 25 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[32] Remiantis tiriamąja apžvalga Nr. 24/002, taip yra, pavyzdžiui, *Bulgarijoje*, *Vokietijoje*, *Graikijoje*, *Ispanijoje*, *Prancūzijoje*, *Lietuvoje*, *Nyderlanduose*, *Lenkijoje*, *Portugalijoje*, *Slovėnijoje*, *Slovakijoje* ir *Švedijoje*.

[33] Taigi šios išvados 32 išnašoje nurodytose valstybėse narėse toks taikymas grindžiamas teisės aktų arba jurisprudencijos nuostatomis, taikomomis visoms arba tik kai kurioms administracinėms sankcijoms, prieš tai šių sankcijų nekvalifikavus kaip priskirtinų baudžiamosios teisės sričiai pagal *Engel* kriterijus. *Bulgarijoje*, *Ispanijoje* ir *Lietuvoje lex posterior mitius* principo taikymas administracinėms sankcijoms plačiąja prasme pripažįstamas įstatymu. *Vokietijoje*, *Nyderlanduose* ir *Lenkijoje* šis principas taikomas administracinėms piniginėms sankcijoms. *Portugalijoje*, *Slovėnijoje* ir *Slovakijoje* šio principo taikymas aiškiai numatytas įstatyme, taip atspindint Konstitucijos nuostatą, kurioje taip pat bendrai numatytas minėto principo egzistavimas. Nors *Graikijoje* ir *Prancūzijoje lex posterior mitius* principo taikymas administracinėms sankcijoms nėra aiškiai numatytas Konstitucijos ar įstatymo nuostatoje, jis grindžiamas jurisprudencijoje suformuota struktūra, pagrįsta kitais principais, turinčiais konstitucinę galią. Galiausiai, *Švedijoje* nėra įstatymo ar jurisprudencijos, kuriuose būtų pripažintas bendrasis principas, kad *lex posterior mitius* principas taikomas administracinėms sankcijoms, bet Švedijos teismai taiko šį principą pagal analogiją su baudžiamosioms sankcijoms galiojančiomis taisyklėmis.

[34] Žr., be kita ko, 2023 m. liepos 24 d. Sprendimą *Lin* (C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, 110 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[35] 1995 m. gruodžio 18 d. Tarybos reglamentas dėl Europos Bendrijų finansinių interesų apsaugos (OL L 312, 1995, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 1 t., p. 340). Pagal šią nuostatą, „[j]eigu Bendrijos taisyklių nuostatos, pagal kurias skiriamos administracinės nuobaudos, buvo vėliau pakeistos, atgaline data taikomos mažiau griežtos nuostatos“.

[36] Žr., be kita ko, 2008 m. kovo 11 d. Sprendimą *Jager* (C-420/06, EU:C:2008:152, 59 ir 60 punktai) bei 2012 m. spalio 4 d. Sprendimą *ED ir F Man Alcohols* (C-669/11, EU:C:2012:618, 52 ir 53 punktai).

2. Dėl teisės aktų leidėjo ketinimo priimti švelnesnį baudžiamąjį įstatymą

71. Iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad „[*lex posterior mitius*] principo taikymas suponuoja teisinių sistemų kaitą laikui bėgant ir pagrįstas išvada, kad ši kaita atitinkamoje teisinėje sistemoje atspindi pozicijos pasikeitimą arba dėl faktinių aplinkybių kaip nusikalstamos veikos baudžiamojo kvalifikavimo, arba dėl bausmės, taikytinos už tokią nusikalstamą veiką“ [37].

72. Taigi šis principas taikomas, kai dėl pasikeitusio faktinių aplinkybių baudžiamojo kvalifikavimo arba dėl švelnesnės bausmės galiojančių taisyklių raida yra palanki nusikalstamą veiką padariusiam asmeniui [38].

73. Be to, taikant švelnesnės bausmės taikymo atgal principą daroma prielaida, kad teisės aktų leidėjo vertinimas dėl anksčiau nustatytos sankcijos taikymo tvarkos tinkamumo pasikeitė [39]. Taigi reikia, kad galiojančių taisyklių raida atspindėtų teisės aktų leidėjo pozicijos pasikeitimą arba dėl faktinių aplinkybių kaip nusikalstamos veikos baudžiamojo kvalifikavimo, arba dėl bausmės, taikytinos už nusikalstamą veiką [40].

74. Taip nėra tuo atveju, kai taikytinos teisės pakeitimas po to, kai buvo padarytas pažeidimas, yra paprasčiausias faktinės situacijos pasikeitimas šio pažeidimo atžvilgiu, kuris negali pakeisti tos nusikalstamos veikos sudėties požymių. Taigi Teisingumo Teismas galėjo nuspręsti, kad Sąjungos pilietybės įgijimas yra faktinė situacija, kuri negali pakeisti minėto nusikaltimo – pagalbos neteisėtai imigruoti – elementų [41].

75. Iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad taip pat nepasikeitė teisės aktų leidėjo požiūris į faktinių aplinkybių baudžiamąjį kvalifikavimą arba bausmę, taikytiną už nusikalstamą veiką, kai teisės aktų pakeitimas grindžiamas vien ekonominiu ir techniniu vertinimais ir juo nesiekiama paneigti kompetentingų nacionalinių institucijų atliekamo baudžiamojo kvalifikavimo ar už elgesį, dėl kurio nepagrįstai gaunama tam tikros naudos, skirtinos bausmės vertinimo, net jei ši nauda turėtų būti pripažinta vadovaujantis naujais teisės aktais [42].

76. Šiais skirtingais atvejais, nesant teisės aktų leidėjo valios panaikinti ar sušvelninti sankcijas už tam tikrą elgesį, teisės aktų pakeitimas nepaneigia ankstesnio elgesio neteisėtumo, nes už tokį elgesį ir toliau turi būti baudžiama represinio veiksmingumo sumetimais.

77. Mano nuomone, šioje byloje yra kitaip.

78. Kadangi Reglamentu 2020/1054 į Reglamento Nr. 561/2006 13 straipsnio 1 dalį įtrauktas r punktas, pagal kurį valstybėms narėms leidžiama taikyti pareigos turėti tachografą išimtį transporto priemonėms, naudojamoms prekinio betono mišiniui pristatyti, o Įstatymo

[37] Žr., be kita ko, 2023 m. liepos 24 d. Sprendimą *Lin* (C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, 107 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[38] Pažymėtina, kad EŽTT taip pat yra nusprendęs, jog *lex posterior mitius* principas taikomas ne tik skirtinai bausmei, bet ir nusikalstamos veikos apibrėžčiai: žr., be kita ko, 2022 m. spalio 18 d. EŽTT sprendimą *Mørck Jensen prieš Daniją* (CE:ECHR:2022:1018JUD006078519, 46 punktas). Taip pat žr. EŽTT 2020 m. gegužės 29 d. patariamąją nuomonę dėl „teisės aktų pagal nuorodą“ metodo taikymo apibrėžiant nusikalstamą veiką ir dėl kriterijų, taikytinų lyginant nusikalstamos veikos padarymo metu galiojusį baudžiamąjį įstatymą ir iš dalies pakeistą baudžiamąjį įstatymą (paraiška Nr. P16-2019-001, 82 punktas).

[39] Žr. 2008 m. kovo 11 d. Sprendimą *Jager* (C-420/06, EU:C:2008:152, 70 punktas) bei 2012 m. spalio 4 d. Sprendimą *ED ir F Man Alcohols* (C-669/11, EU:C:2012:618, 59 punktas).

[40] Žr. 2016 m. spalio 6 d. Sprendimą *Paoletti ir kt.* (C-218/15, EU:C:2016:748, 27 punktas), 2018 m. rugpjūčio 7 d. Sprendimą *Clergeau ir kt.* (C-115/17, EU:C:2018:651, 33 punktas) ir 2023 m. liepos 24 d. Sprendimą *Lin* (C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, 107 punktas).

[41] Žr., be kita ko, 2016 m. spalio 6 d. Sprendimą *Paoletti ir kt.* (C-218/15, EU:C:2016:748, 32–36 punktai). Taip pat žr. EŽTT 2022 m. spalio 18 d. Sprendimą *Mørck Jensen prieš Daniją* (CE:ECHR:2022:1018JUD006078519, 44–54 punktai).

[42] Žr. 2018 m. rugpjūčio 7 d. Sprendimą *Clergeau ir kt.* (C-115/17, EU:C:2018:651, 34–40 punktai).

Nr. 461/2007 2 straipsnio 2 dalyje pateikta nukrypti leidžiančių nuostatų apibrėžtis, kurioje yra bendra nuoroda į Reglamento Nr. 561/2006 3 straipsnį ir 13 straipsnio 1 dalį, matyti, kad pasikeitė Sąjungos teisės aktų leidėjo ir Slovakijos teisės aktų leidėjo pozicija dėl būtinybės nustatyti tokią pareigą šios kategorijos transporto priemonėms, taigi ir dėl to, ar reikia bausti už tai, kad minėtos kategorijos transporto priemonėse nėra tachografo arba tinkamai neatliekama jo patikra. Atrodo, kad šio pozicijos pasikeitimo priežastis yra specifinės prekinio betono mišinio pervežimo santykinai trumpais atstumais savybės, dėl kurių buvo galima suabejoti reikalavimo, kad tokį betoną vežančiose transporto priemonėse būtų tachografai, naudingumu.

79. Vadinasi, kadangi iš dalies pasikeitus teisės aktams valstybėms narėms leidžiama netaikyti pareigos įrengti tachografus transporto priemonėse, naudojamose prekinio betono mišiniui pristatyti, iš to galima daryti išvadą, kad pasikeitė Sąjungos teisės aktų leidėjo požiūris į tai, ar būtina bausti už pareigos pažeidimus, susijusius su šia transporto priemonių kategorija, ir šį požiūrį perėmė Slovakijos teisės aktų leidėjas, pasinaudojęs tokia galimybe. Kadangi dėl šio teisės akto pakeitimo transporto priemonių, naudojamų prekinio betono mišiniui pristatyti, vairuotojai nepriskiriami prie asmenų, kuriems gali būti priekaištaujama dėl to, kad jie padarė Įstatymo Nr. 462/2007 38 straipsnyje nurodytą pažeidimą, toks pakeitimas nėra nei išorinė faktinė situacija, nei vien ekonominis ir techninis vertinimas, nesusijęs su šį pažeidimą sudarančių elementų apibrėžtimi.

80. Šiuo klausimu nesvarbu, kad pažeidimo teisinis pagrindas, t. y. 38 straipsnis, lieka nepakitęs. Iš tikrųjų teisės aktų pakeitimas, kurį lėmė valstybėms narėms suteikta galimybė tam tikrų kategorijų transporto priemonėms taikyti nukrypti leidžiančias nuostatas, yra teisės normos, papildančios kriminalizavimo įstatymą, kuriuo nustatomos pažeidimą sudarančios faktinės aplinkybės, dalis. Turėdamas omenyje, kaip yra kai kuriose valstybėse narėse, laikausi nuomonės, kad tokiais atvejais *lex posterior mitius* principas turėtų būti taikomas visa apimtimi[43].

81. Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad Chartijos 49 straipsnio 1 dalies paskutiniame sakinyje įtvirtintas *lex posterior mitius* principas, mano nuomone, turi būti aiškinamas taip, kad jis taikomas tiek skiriant administracines sankcijas, kaip numatyta Reglamento Nr. 3821/85 19 straipsnio 1 dalyje ir Reglamento Nr. 165/2014 41 straipsnio 1 dalyje, tiek vykdant šių sankcijų teisminę kontrolę, kai šios sankcijos yra baudžiamojo pobūdžio, ir kad naujasis įstatymas, kuriuo panaikinama pareiga įrengti tachografą transporto priemonėse, naudojamose prekinio betono mišiniui pristatyti, atspindi pasikeitusį teisės aktų leidėjo požiūrį į būtinybę bausti už šios pareigos nevykdymą.

C. Dėl trečiojo ir ketvirtojo prejudicinių klausimų

82. Trečiuoju ir ketvirtuoju klausimais, kuriuos, mano nuomone, reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės Teisingumo Teismo klausia, ar pagal *lex posterior mitius* principą, įtvirtintą Chartijos 49 straipsnio 1 dalies paskutiniame sakinyje, privalo, nagrinėdamas jam pateiktą kasacinį skundą, atsižvelgti į palankesnį baudžiamąjį įstatymą, įsigaliojusį po to, kai buvo priimtas žemesnės instancijos administracinio teismo sprendimas, kuris pagal nacionalinę teisę tapo galutinis ir dėl kurio pateiktas šis kasacinis skundas.

[43] Taigi, kaip nurodyta tiriamojoje apžvalgoje Nr. 24/002, *Vokietijoje*, *Ispanijoje*, *Italijoje* ir *Lenkijoje* klausimas dėl *lex posterior mitius* principo taikymo esant tokiai situacijai – kuri Vokietijos, Italijos ir Lenkijos teisės sistemose kvalifikuojama kaip [susijusi su] „norme en blanc“ [blanketinė norma] (atitinkamomis kalbomis „Blankettnorm“, „norma in bianco“ ir „norma blankietowa“), o Ispanijos teisės sistemoje kaip „blanketinis pažeidimas“ („infracción en blanco“) – yra išnagrinėtas jurisprudencijoje, kurioje šis principas apskritai pripažintas visiškai taikytinu.

83. Vadinasi, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar šis principas turi būti taikomas visose teismo proceso stadijose, įskaitant kasacinio skundo pateikimo stadiją, atsižvelgiant į šio teismo proceso etapo teisinius ypatumus, kai jo metu įsigaliojo palankesnis įstatymas. Minėtas teismas pažymi, kad į šį klausimą jo kolegijose nebuvo atsakyta vienareikšmiškai [44].

84. Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad, net negavęs atitinkamo prašymo, jis privalo atsižvelgti į pamatinius bausmės nustatymo principus, įskaitant *lex posterior mitius* principą [45]. Vis dėlto jis yra saistomas ir teisinės situacijos, susiklosčiusios tuo metu, kai žemesnės instancijos administracinio teismo sprendimas, tapęs galutiniu ir vykdytinu [46], buvo paskelbtas [47]. Šis sprendimas yra įsiteisėjęs [48].

85. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas priduria, kad kasacinis skundas teoriškai laikomas išimtine teisių gynimo priemone būtent dėl to, kad pateikiamas dėl galutinio administracinio teismo sprendimo. Vis dėlto pagrindai, dėl kurių gali būti pateiktas kasacinis skundas, išdėstomi plačiai ir iš esmės apima visus teisės ir procedūros pažeidimus [49]. Be to, jei tenkinami formalūs reikalavimai, skundą pateikusi šalis turi teisę į tai, kad jis būtų išspręstas ir kad, pasibaigus procesui žemesnės instancijos administraciniame teisme, su kasaciniu skundu susijęs procesas būtų tinkamai ir tiesiogiai tęsiamas [50].

86. Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, viena vertus, kiek tai, kad teismo sprendimas yra galutinis, turi reikšmės nustatant, ar *lex posterior mitius* principas taikytinas. Kita vertus, šiam teismui kyla klausimas, ar kasacinio skundo teisiniai ypatumai yra procesinė kliūtis taikyti šį principą.

87. Šiuos du aspektus išnagrinėsiu vieną po kito.

[44] Šiuo klausimu minėtas teismas pažymi, kad jo pirmoji kolegija pateikė teigiamą atsakymą į minėtą klausimą. Vis dėlto jo penktoji kolegija mano, kad, atsižvelgiant į kasacinio skundo pobūdį ir taisyklę, pagal kurią reikia peržiūrėti žemesnės instancijos administracinio teismo priimtą ir galutiniu tapusį sprendimą, atsakymas į tą patį klausimą turi būti neigiamas.

[45] 2015 m. gegužės 21 d. *Zákon č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok* (Įstatymas Nr. 162/2015 dėl Administracinės teisenos kodekso, toliau – CJA) 195 straipsnio d punkte numatyta, kad tikrindamas administracinį sprendimą, kiek tai susiję su *Trestný zákon* (Baudžiamasis kodeksas) nustatytų bausmių skyrimo principų – vienas iš jų yra *lex posterior mitius* principas – laikymusi, administracinis teismas neprivalo atsižvelgti į ieškinio apimtį ir motyvus, taigi šie principai taip pat turi būti taikomi nustatant administracines sankcijas.

[46] Iš CJA 145 straipsnio 2 dalies c punkto matyti, kad, kiek tai susiję su skundu teismui administracinėje byloje dėl administracinių sankcijų, administracinio teismo sprendimas tampa galutinis, įskaitant atvejus, kai kasacinis skundas pateikiamas per vieną mėnesį nuo pranešimo apie šį sprendimą. Be to, iš CJA 146 straipsnio 1 dalies matyti, kad teismo sprendimas tampa vykdytinas pasibaigus prievolės įvykdymo terminui, kurį administracinis teismas nustato sprendimo rezoliucinėje dalyje, arba, jei jis nenustatytas, nuo to momento, kai sprendimas įgyja *res judicata* galią.

[47] Taigi iš CJA 454 straipsnio matyti, kad situacija tuo metu, kai buvo paskelbtas arba priimtas skundžiamas administracinio teismo sprendimas, turi lemiamą reikšmę teismui, kuriam pateiktas kasacinis skundas, priimant sprendimą.

[48] Pagal CJA 145 straipsnio 5 dalį, kai byloje priimamas galutinis sprendimas, byla nebegali būti nagrinėjama ir joje nebegali būti priimtas naujas sprendimas.

[49] Šie motyvai išdėstyti CJA 440 straipsnio 1 dalyje: administracinis teismas neturėjo jurisdikcijos priimti sprendimo byloje (a punktas); bylos šalis neturėjo *locus standi* (b punktas) arba neturėjo visiško veiksnumo nepriklausomai pareikšti ieškinį administraciniame teisme ir jai neatstovavo jos vardu veikiantis teisinis atstovas ar globėjas (c punktas); dėl to paties klausimo jau buvo priimtas galutinis sprendimas arba pradėta procedūra toje pačioje byloje (d punktas); bylą išnagrinėjo nušalintas teisėjas arba neteisėtai suformuotas administracinis teismas (e punktas); dėl netinkamos procedūros administracinis teismas sutrukdė bylos šaliai pasinaudoti savo procesinėmis teisėmis, todėl buvo pažeista teisė į teisingą bylos nagrinėjimą (f punktas); administracinis teismas priėmė sprendimą remdamasis teisės klaida (g punktas); administracinis teismas nusprendė nukrypti nuo kasacinio teismo suformuotos jurisprudencijos (h punktas); administracinis teismas nesilaikė privalomos teisinės nuomonės, išdėstytos pagal kasacinį skundą priimtame sprendime dėl panaikinimo (i punktas), arba skundas buvo neteisėtai atmestas (j punktas).

[50] Pagal CJA 438 straipsnio 1 dalį, dėl galutinių administracinio teismo sprendimų gali būti pateiktas kasacinis skundas. Be to, iš CJA 439 straipsnio 1 dalies matyti, kad kasacinis skundas iš esmės yra priimtinas dėl visų administracinių teismų sprendimų.

1. Dėl teismo sprendimo galutinio pobūdžio taikant „lex posterior mitius“ principą

88. Nagrinėjamu atveju reikia nustatyti, ar *lex posterior mitius* principas gali būti netaikomas kasaciniame procese, tokiame, koks vyksta pagrindinėje byloje, motyvuojant tuo, kad šis procesas, kurio tikslas – peržiūrėti žemesnės instancijos administracinio teismo sprendimą, vyksta pasibaigus procesui, per kurį šis teismas priėmė sprendimą, tapusį galutiniu pagal Slovakijos teisę.

89. Šiuo klausimu pažymėsiu, kad Chartijos 49 straipsnio 1 dalies paskutinis sakinys suformuluotas labai plačiai, laiko atžvilgiu neapribojus taisyklės, pagal kurią, jei po nusikalstamos veikos padarymo įstatyme numatoma lengvesnė bausmė, ji turi būti taikoma. Kalbant konkrečiai, šioje nuostatoje nenurodytas apribojimas, susijęs su tuo, kad yra galutinis teismo sprendimas.

90. Vis dėlto Teisingumo Teismas jau yra pripažinęs, kad pagal šį principą nedraudžiami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos priėmus nuosprendį automatiškai taikomas draudimas įgyvendinti teisę balsuoti yra paliekamas galioti tik įsiteisėjusiems nuosprendžiams, paskelbtiems paskutinėje instancijoje dar galiojant ankstesniam Baudžiamajam kodeksui, nepaisant to, kad vėliau buvo priimtas nuteistajam palankesnis įstatymas[51]. Taigi pagal minėtą principą nereikalaujama, kad įsiteisėję nuosprendžiai, priimti paskutinėje instancijoje, būtų peržiūrimi, kai vėliau įsigalioja švelnesni baudžiamosios teisės aktai[52].

91. Vis dėlto *lex posterior mitius* principas turi būti taikomas tol, kol nepriimamas galutinis teismo sprendimas. Taigi, svarbiausia kiekvienu atveju išnagrinėti, ar toks teismo sprendimas buvo priimtas.

92. Iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos tikrai matyti, kad Chartijos 49 straipsnyje numatytos bent jau tos pačios garantijos kaip ir EŽTK 7 straipsnyje, į kurias pagal Chartijos 52 straipsnio 3 dalį reikia atsižvelgti kaip į užtikrinančias minimalią apsaugą[53].

93. Iš EŽTT jurisprudencijos matyti, kad *lex posterior mitius* principas, įtvirtintas EŽTK 7 straipsnio 1 dalyje, „išreikštas taisykle, pagal kurią, jei nusikalstamos veikos padarymo metu galioję baudžiamieji įstatymai ir vėlesni baudžiamieji įstatymai, priimti *prieš paskelbiant galutinį nuosprendį*, skiriasi, teismas turi taikyti tą įstatymą, kurio nuostatos palankesnės kaltinamajam“[54].

94. Sąvoka „galutinis teismo sprendimas“ Chartijos 49 straipsnio 1 dalyje neminima ir juo labiau neapibrėžta. Vis dėlto, kadangi ši sąvoka turi lemiamą reikšmę sprendžiant, ar šioje nuostatoje įtvirtintas *lex posterior mitius* principas turi būti taikomas, ir siekiant vienodai taikyti šį principą Sąjungoje, reikia nustatyti tam tikrus požymius, pagal kuriuos būtų galima ją apibrėžti. Šiuo tikslu galima remtis Chartijos 50 straipsnyje, kuriame įtvirtintas *ne bis in idem* principas, vartojama sąvoka „galutinis teismo sprendimas“ ir daryti išvadas iš EŽTT jurisprudencijos dėl šio principo.

51 Žr. 2015 m. spalio 6 d. Sprendimą *Delvigne* (C-650/13, EU:C:2015:648, 56 punktas).

52 Vis dėlto, reikia pažymėti, kad EŽTT pritaikė *lex posterior mitius* principą galutinai nuteistam asmeniui, nes nacionalinėje teisėje buvo aiškiai nustatyta nacionalinių teismų pareiga *ex officio* peržiūrėti apkaltinamąjį nuosprendį tuo atveju, jei vėlesniame įstatyme bausmė už nusikalstamą veiką buvo sumažinta: žr. EŽTT 2016 m. sausio 12 d. sprendimą *Gouarré Patte prieš Andorą* (CE:ECHR:2016:0112JUD003342710, 28–36 punktai).

53 Žr., be kita ko, 2024 m. liepos 29 d. Sprendimą *Alchaster* (C-202/24, EU:C:2024:649, 92 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

54 EŽTT 2009 m. rugsėjo 17 d. Sprendimas *Scoppola prieš Italiją* (Nr. 2) (CE:ECHR:2009:0917JUD001024903, 109 punktas). Pasviruoju šriftu išskirta mano. Taip pat žr. EŽTT 2021 m. lapkričio 30 d. sprendimą *Artsruni prieš Armėniją* (CE:ECHR:2021:1130DEC004112613, 55 punktas) ir EŽTT 2022 m. spalio 18 d. sprendimą *Mørck Jensen prieš Daniją* (CE:ECHR:2022:1018JUD006078519, 44 punktas).

95. Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad EŽTK Protokolo Nr. 7[55] 4 straipsniu siekiama uždrausti pakartoti galutinai užbaigtą baudžiamąjį persekiojimą (*ne bis in idem* principas). Remiantis EŽTK protokolo Nr. 7 aiškinamąja ataskaita[56], „sprendimas yra galutinis, jeigu jis yra įgijęs *res judicata* galią, kaip ji tradiciškai suprantama. Taip yra tada, *kai sprendimas yra neatšaukiamas*, t. y. kai nebėra galimybės pasinaudoti jokiomis kitomis *įprastomis teisių gynimo priemonėmis* arba kai šalys jau yra išnaudojusios tokias priemones, arba praleidusios jomis pasinaudoti nustatytą terminą“[57]. Kol nėra pasibaigęs terminas apeliaciniam skundui pateikti, sprendimams, kurių atžvilgiu gali būti naudojamasi įprasta teisių gynimo priemone, Protokolo Nr. 7 4 straipsnyje nurodyta garantija netaikoma. Vis dėlto nustatant, ar procesas buvo galutinai užbaigtas, neatsižvelgiama į *išimtines teisių gynimo priemones*, kaip antai prašymą atnaujinti bylos nagrinėjimą arba prašymą pratęsti pasibaigusį terminą. Nors šiomis teisių gynimo priemonėmis tęsiama pirmoji procedūra, sprendimo „galutinis“ pobūdis nepriklauso nuo to, ar jomis pasinaudojama[58].

96. Kad nustatytų, ar sprendimas yra galutinis, EŽTT, remdamasis nacionaline teise, siekia nustatyti, kokios yra „įprastos teisių gynimo priemonės“ konkrečioje byloje pagal Protokolo Nr. 7 4 straipsnį. Jis laikosi nuomonės, kad nacionalinė teisė – materialinė ir procesinė – turi atitikti teisinio saugumo principą, pagal kurį reikalaujama, pirma, kad priemonės apimtis būtų aiškiai apibrėžta laiko atžvilgiu ir, antra, kad bylos šalys, kurioms leidžiama juo remtis, aiškiai žinotų, kokiomis sąlygomis gali ja pasinaudoti. Kitaip tariant, tam, kad būtų laikomasi teisinio saugumo principo, neatsiejamo nuo teisės nebūti du kartus teisiamam ar baudžiamam už tą pačią nusikalstamą veiką, iš teisių gynimo procedūros turi būti aišku, kada sprendimas tampa galutinis. Būtinybė nustatyti terminą, kad teisių gynimo priemonę būtų galima laikyti „įprasta“, netiesiogiai kyla iš paties EŽTK protokolo Nr. 7 aiškinamosios ataskaitos teksto, kuriame nurodyta, jog sprendimas yra neatšaukiamas, jei šalys praleidžia „terminus“ pasinaudoti atitinkama teisine priemone. Įstatymas, kuriuo vienai iš šalių suteikiama neribota teisė pasinaudoti teisių gynimo priemone arba kuriuo ši teisių gynimo priemonė apribojama sąlygomis, atskleidžiančiomis didelį bylos šalių padėties skirtumą naudojantis minėta teisių gynimo priemone, prieštarautų teisinio saugumo principui[59].

97. EŽTT taip pat pažymėjo, kad nors pagal EŽTK valstybėms neabejotinai leidžiama apibrėžti, kas pagal jų nacionalinę teisę yra galutinis sprendimas, kuriuo užbaigiamas baudžiamasis persekiojimas, Teisingumo Teismas tai kontroliuoja. Iš tikrųjų, jeigu susitariančiosioms valstybėms būtų leista savo nuožiūra apibrėžti, kada sprendimas yra „galutinis“, kaip tai suprantama pagal Protokolo Nr. 7 4 straipsnį, ir EŽTT negalėtų atlikti tam tikros kontrolės remdamasis objektyviais kriterijais, tai reikštų, kad šios nuostatos taikymas būtų paliktas jų diskrecijai, o tai galėtų lemti rezultatus, nesuderinamus su EŽTK tikslu užtikrinti, kad niekas nebūtų du kartus teisiamas ar baudžiamas už tą pačią veiką[60].

[55] 1984 m. lapkričio 22 d. pasirašytas Strasbūre, toliau – Protokolas Nr. 7.

[56] *Série des traités européens*, Nr. 117.

[57] Žr. EŽTT 2009 m. vasario 10 d. sprendimą *Sergueï Zolotoukhine prieš Rusiją* (CE:ECHR:2009:0210JUD001493903, 107 punktas). Pasviruoju šriftu išskirta mano.

[58] Žr. EŽTT 2009 m. vasario 10 d. sprendimą *Sergueï Zolotoukhine prieš Rusiją* (CE:ECHR:2009:0210JUD001493903, 108 punktas).

[59] Žr. EŽTT 2019 m. liepos 8 d. sprendimą *Mihalache prieš Rumuniją* (CE:ECHR:2019:0708JUD005401210, 115 punktas) ir EŽTT 2024 m. spalio 8 d. sprendimą *Jesus Pinhal prieš Portugaliją* (CE:ECHR:2024:1008JUD004804715, 177 punktas).

[60] Žr. EŽTT 2019 m. liepos 8 d. sprendimą *Mihalache prieš Rumuniją* (CE:ECHR:2019:0708JUD005401210, 116 punktas). Pavyzdžiui, kai sprendimas tapo galutinis *Cour de cassation* (Kasacinis Teismas, Prancūzija) priimtu sprendimu, žr. EŽTT 2019 m. rugsėjo 6 d. sprendimą *Nodet prieš Prancūziją* (CE:ECHR:2019:0606JUD004734214, 21 ir 46 punktai).

98. Nors Teisingumo Teismo vaidmuo nagrinėjant prašymą priimti prejudicinį sprendimą skiriasi nuo EŽTT vaidmens, mano nuomone, šioje byloje reikia vadovautis panašia logika, pagal kurią valstybių narių turima diskrecija derinama su *lex posterior mitius* principo veiksmingumu. Taigi, nors aišku, kad kiekviena valstybė narė turi nustatyti savo teisių gynimo priemonių sistemą, visų pirma sąlygas, kuriomis administracinio teismo sprendimas gali būti apskųstas kasacine tvarka, ir teismo proceso stadiją, nuo kurios teismo sprendimas gali būti laikomas galutiniu pagal nacionalinę teisę, šią diskreciją reikia apibrėžti siekiant užtikrinti vienodą šio principo taikymą Sąjungoje ir užtikrinti visą jo poveikį[61].

99. Vadinasi, nors patikrinimas, ar tam tikro teismo sprendimas yra galutinis, turi būti atliekamas remiantis jį priėmusios valstybės narės teise[62], tokio sprendimo galutinio pobūdžio, taikant Chartijos 49 straipsnio 1 dalį, vis dėlto negalima konstatuoti, *kai šis sprendimas netapo neatšaukiamas, nes jis gali būti užginčytas pasinaudojant teisių gynimo priemone – nuteistasis gali per nustatytą laiką pateikti skundą*. Taigi, nors šį patikrinimą reikia pradėti remiantis valstybės narės teise, negalima paprasčiausiai pasikliauti kvalifikavimu pagal nacionalinę teisę, nes tai pakenktų veiksmingam ir vienodam šioje nuostatoje įtvirtinto *lex posterior mitius* principo taikymui. Jeigu išnagrinėjus nacionalinę teisę paaiškėja, kad administracinio teismo priimtas sprendimas gali būti ginčijamas aukštesnės instancijos teisme, nuteistajam pasinaudojus įprasta teisių gynimo priemone, mano nuomone, šis principas turi būti taikomas.

100. Taigi, *lex posterior mitius* principo taikymo tikslais instancija, kurios teismo procesas nėra galutinai baigtas, prilygsta instancijai, kurioje nebuvo priimtas neatšaukiamas sprendimas[63], t. y. sprendimas, kuriam priimti buvo išnaudotos įprastos teisių gynimo priemonės arba jomis nebuvo pasinaudota per nustatytą terminą.

101. Šiuo klausimu manau, kad nors atrodo, jog prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui pateiktas kasacinis skundas teoriškai pagal Slovakijos teisę laikomas išimtine teisių gynimo priemone, nes pateikiamas dėl administracinio teismo sprendimo, kuris pagal šią teisę yra galutinio pobūdžio, neatrodo, kad šis skundas, atsižvelgiant į paties prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodytas jo savybes, turi ypatingos teisių gynimo priemonės požymių.

102. Iš tikrųjų, kaip matyti iš mano pirmiau nurodytų CJA nuostatų, kasacinio skundo pateikimui šiame teisme netaikomi tokie griežti apribojimai, be kita ko, kiek tai susiję su jį galinčiais pateisinti pagrindais arba asmenimis, turinčiais teisę jį pateikti, kad jis turėtų būti prilyginamas ypatingai teisių gynimo priemonei. Kitaip tariant, kadangi neatrodo, kad pagal Slovakijos teisę kasacinio

[61] Žr., be kita ko, 2024 m. spalio 15 d. Sprendimą *KUBERA* (C-144/23, EU:C:2024:881, 31 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija), kuriame Teisingumo Teismas nusprendė, kad, nors valstybių narių teisingumo sistemos organizavimas, visų pirma nacionalinių aukščiausiųjų teismų steigimas, sudėtis, įgaliojimai ir veikimas, yra priskirtas šių valstybių kompetencijos sričiai, įgyvendindamos šią kompetenciją jos privalo vykdyti savo pareigas, kurios kyla iš Sąjungos teisės.

[62] Pagal analogiją žr. 2023 m. spalio 12 d. Sprendimą *INTER CONSULTING* (C-726/21, EU:C:2023:764, 61 punktas).

[63] Pavyzdžiui, *Conseil d'État* (Valstybės Taryba, Prancūzija) 2022 m. spalio 7 d. Sprendime Nr. 443476 nurodė, – ir tai, mano nuomone, turėtų būti pakartota atliekant šią analizę, – kad iš konstitucinio bausmių būtinumo principo kyla „taisyklė, pagal kurią naujasis baudžiamasis įstatymas, kai juo panaikinamas inkriminavimas arba jame numatomos švelnesnės bausmės nei ankstesniame įstatyme, turi būti taikomas asmenims, iki jo įsigaliojimo padariusiems nusikalstamas veikas, *dėl kurių nebuvo priimti neatšaukiami sprendimai*. Bylą dėl sankcijos iš esmės nagrinėjantis teismas privalo, net *ex officio*, taikyti naują švelnesnį baudžiamąjį įstatymą, įsigaliojusį laikotarpiu nuo pažeidimo padarymo dienos iki sprendimo priėmimo dienos. *Tas pats pasakytina ir apie kasacinį teismą, jei naujasis įstatymas įsigaliojo po to, kai buvo priimtas kasacine tvarka apskųstas sprendimas*“ (šio sprendimo 5 punktas, pasviruoju šriftu išskirta mano). Administracinio proceso srityje kitos valstybės narės pripažįsta *lex posterior mitius* principo taikymą, kai šis įstatymas priimamas bylai esant kasacinio proceso stadijoje. Kaip matyti iš tiriamosios apžvalgos Nr. 24/002, taip yra, be kita ko, Bulgarijoje, Vokietijoje, Ispanijoje, Italijoje ir Lietuvoje.

skundo pateikimas būtų griežtai apibrėžtas ir išimtinis [64], tai yra įprasta teisių gynimo priemonė, kuria tęsiamas T. T. pradėtas teismo procesas administraciniame teisme ir dėl kurios jo priimtas sprendimas gali būti per tam tikrą nustatytą laiką užginčytas.

103. Slovakijos teisėje iš tikrųjų atspindimas teismo, priimančio sprendimą dėl bylos esmės, funkcijos „priimti sprendimą dėl ginčo“ ir kasacinio teismo funkcijos „priimti sprendimą dėl teismo sprendimo“ pobūdžio skirtumas. Šis skirtumas pasireiškia dviem skirtingais teisminiais etapais. Taigi, pirmojo teismo priimtas sprendimas tampa galutinis, t. y. įgyja *res judicata* galią. Vis dėlto, kadangi šis sprendimas gali būti apskųstas kasacine tvarka, t. y. gali būti ginčijamas, jis nėra neatšaukiamas. Taigi atrodo, kad pagal Slovakijos teisę reikia atskirti sprendimus, kurie tapo galutiniai, ir sprendimus, kurie yra neatšaukiami, nes tokiais laikytini tie, kurių atžvilgiu per nustatytą terminą buvo arba nebuvo pasinaudota visomis įprastomis teisių gynimo priemonėmis, įskaitant kasacinį skundą.

104. Vis dėlto, siekiant pritaikyti *lex posterior mitius* principą, svarbu patikrinti ne tik kiekvienai nacionalinei teisei būdingus skirtumus ir procesinį kvalifikavimą, bet ir tai, ar administracinio teismo priimtas sprendimas tapo galutinis, t. y. ar jis nebegali būti ginčijamas aukštesnės instancijos teisme nuteistajam per nustatytą terminą pasinaudojant teisių gynimo priemone. Iš tikrųjų teismo sprendimas, kuris pagal valstybės narės teisę nėra neatšaukiamas, negali tapti procesine kliūtimi šiam principui taikyti [65]. Dėl pirmiau nurodytų priežasčių negalima konstatuoti, kad šioje byloje yra priimtas toks neatšaukiamu tapęs sprendimas. Darytina išvada, kad minėtas principas taikytinas visa apimtimi.

105. Norėčiau pridurti, kad šiuo klausimu nesvarbu, ar ginčijama administracinė sankcija per tą laiką tapo vykdytina, ar ji iš tikrųjų buvo pritaikyta ir ar prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas negali jos tiesiogiai panaikinti ar pakeisti [66], nes žemesnės instancijos administracinio teismo priimto sprendimo panaikinimas ir bylos grąžinimas šiam teismui [67] ar kitas ginčo sprendimo būdas [68] gali padėti užtikrinti teises, kurias pareiškėjas turi pagal Chartijos 49 straipsnio 1 dalies paskutinį sakinį, ir lemti šios sankcijos panaikinimą, o vėliau – nepagrįstai išieškotos baudos grąžinimą. Be to, pati kasacinės instancijos teismo turima galimybė nustačius, kad kasacinis skundas yra pagrįstas, grąžinti bylą administraciniam teismui, kai dėl to byla turi būti iš naujo nagrinėjama iš esmės, rodo, kad sprendimas, dėl kurio pateiktas kasacinis skundas, negali būti laikomas neatšaukiamu šios nuostatos taikymo tikslais.

2. Ar kasacinio skundo teisiniai ypatumai yra procesinė kliūtis taikyti „lex posterior mitius“ principą?

106. Kai skiriama administracinė sankcija, kuri pagal *Engel* kriterijus yra baudžiamojo pobūdžio, abejonių dėl *lex posterior mitius* principo taikymo nekyla. Tą patį galima pasakyti apie tokios sankcijos teisminę kontrolę, kai švelnesnis įstatymas įsigalioja vykstant procesui bylą iš esmės nagrinėjančiame teisme.

[64] Žr. 2023 m. spalio 19 d. Sprendimą *Központi Nyomozó Főügyészség* (C-147/22, EU:C:2023:790, 34 punktas).

[65] Pagal analogiją žr. 2023 m. spalio 12 d. Sprendimą *INTER CONSULTING* (C-726/21, EU:C:2023:764, 61 punktas).

[66] Šiuo klausimu Slovakijos vyriausybė Teisingumo Teismui nurodė, kad, kitaip nei žemesnės instancijos administracinis teismas, kasacinės instancijos teismas neturi jurisdikcijos iš dalies pakeisti sprendimo dėl sankcijos.

[67] Šiuo klausimu žr. CJA 462 straipsnio 1 dalį, kurioje numatyta galimybė kasaciniam teismui, konstatavus kasacinio skundo pagrįstumą, grąžinti bylą žemesnės instancijos administraciniam teismui.

[68] Pagal CJA 462 straipsnio 2 dalį, padaręs išvadą, kad skundžiamas administracinės institucijos sprendimas arba skundžiama administracinės institucijos priemonė neatitinka įstatymo, o žemesnės instancijos administracinis teismas skundą atmetė, kasacinis teismas gali iš dalies pakeisti šio administracinio teismo sprendimą, panaikindamas ginčijamą administracinės institucijos sprendimą arba priemonę ir sugrąžindamas bylą jam toliau nagrinėti.

107. Jeigu bylą iš esmės nagrinėjantis teismas neatsižvelgia į švelnesnį baudžiamąjį įstatymą, įsigaliojusį prieš jam priimant sprendimą, jis padaro teisės klaidą, už kurią kasacinis teismas gali skirti sankciją, ir taip užtikrinamas visiškas šio principo veiksmingumas.

108. Ar turėtų būti kitaip, kai švelnesnis baudžiamasis įstatymas įsigalioja bylą nagrinėjant kasaciniame teisme? Tai yra klausimas, kurį dabar reikia išnagrinėti.

109. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo abejonės dėl minėto principo taikymo tuo atveju, kai naujas įstatymas įsigalioja po kasacinio skundo pateikimo, kyla dėl šio teisminio nagrinėjimo etapo ypatumų. Iš tiesų kasacinis teismas yra teisę nagrinėjantis teismas, o ne bylą iš esmės nagrinėjantis teismas, priešingai nei žemesnės instancijos teismai. Taigi sprendimą dėl bylos esmės galutinai priima šie teismai, ir kasacinis teismas nebeturi jos nagrinėti iš naujo, nes jo užduotis – patikrinti, ar žemesnės instancijos teismai teisingai pritaikė teisės normą.

110. Vis dėlto, aiškinantis teisės klaidą, bylą iš esmės nagrinėjančių teismų negalima kaltinti tuo, kad jie netaikė įstatymo, kuris jų sprendimo priėmimo metu negaliojo.

111. Tokia situacija susiklostė šioje byloje. *Krajský súd v Bratislave* (Bratislavos apygardos teismas), kaip administracinis teismas, priėmė sprendimą, kuris pagal Slovakijos teisę laikomas „galutiniu“. Po šio sprendimo priėmimo įsigaliojo naujas įstatymas. Dėl akivaizdžių su laiku susijusių priežasčių šis teismas savo sprendime negalėjo atsižvelgti į šį įstatymą. Taigi kyla klausimas, ar kasacinis teismas, kurio užduotis – patikrinti, ar bylą iš esmės nagrinėjęs teismas teisingai taikė teisę, privalo, nepaisydamas šios galimybės nebuvimo laiko atžvilgiu, atsižvelgti į šį naują įstatymą, kad galbūt panaikintų bylą iš esmės nagrinėjančio teismo sprendimą ir prireikus grąžintų bylą jam nagrinėti iš naujo.

112. Mano nuomone, atsakymas į šį klausimą turi būti teigiamas.

113. Iš tikrųjų pagal suformuotą jurisprudenciją, nesant suderintų Sąjungos teisės aktų dėl sankcijų, taikomų nesilaikant pagal šiuos teisės aktus numatytų sąlygų, valstybės narės gali pasirinkti, kaip jos mano, tinkamas sankcijas. Vis dėlto valstybės narės turi naudotis šia kompetencija laikydamosi Sąjungos teisės ir jos bendrųjų principų, taigi – ir proporcingumo principo [69]. Šis principas yra vienas iš bendrųjų Sąjungos teisės principų, kurių privalu paisyti priimant į Sąjungos teisės taikymo sritį patenkančius ar šią teisę įgyvendinančius nacionalinės teisės aktus, net jeigu Sąjungos teisės aktai taikytinų sankcijų srityje nėra suderinti [70].

114. Kadangi *lex posterior mitius* principas susijęs su bausmių būtinumo ir proporcingumo principu [71], įtvirtintu Chartijos 49 straipsnio 3 dalyje, manau, kad reikia jam priskirti plačią taikymo sritį, idant jis galėtų būti tiesiogiai taikomas nusikalstamų veikų, padarytų prieš įsigaliojant naujajam įstatymui, dėl kurių nebuvo priimti neatšaukiami sprendimai, vykdytojams. Iš tikrųjų, jeigu teisės aktų leidėjas nusprendė sušvelninti griežtą ankstesnį įstatymą, reiškia, jis pripažino, kad nebėra būtina bausti už tam tikrą elgesį ir (arba) taikyti anksčiau numatytą bausmę.

[69] Žr., be kita ko, 2024 m. lapkričio 21 d. Sprendimą *Ekostroy* (C-61/23, EU:C:2024:974, 41 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[70] Žr., be kita ko, 2024 m. lapkričio 21 d. Sprendimą *Ekostroy* (C-61/23, EU:C:2024:974, 42 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[71] Žr. 2009 m. rugsėjo 17 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimą *Scoppola prieš Italiją* (Nr. 2) (CE:ECHR:2009:0917JUD001024903, 108 punktas).

115. Vadinasi, kaip teisingai nurodo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, šis principas reiškia, jog, išnykus visuomenės poreikiui bausti už tam tikrą elgesį arba pasikeitus sankcijų griežtumo lygiui, nėra pagrįstos ir teisingos priežasties patraukti atsakomybėn už visus „anksčiau padarytus“ pažeidimus ir toliau persekioti jų vykdytojus, jeigu veiksmų, už kuriuos praeityje buvo baudžiama, kenksmingumas ir sankcijos griežtumas nuo šiol teisės aktų leidėjo vertinami kitaip.

116. Darytina išvada, kad *lex posterior mitius* principas taikytinas, kai baudžiamasis įstatymas įsigalioja prieš priimant galutinį sprendimą dėl kasacinio skundo, įskaitant atvejus, kai kasacinis teismas atlieka tik teisės klaidų kontrolę. Taigi galutinės instancijos teismas privalo taikyti švelnesnį baudžiamąjį įstatymą, nesvarbu, ar jis priimtas anksčiau nei žemesnės instancijos administracinio teismo sprendimas, kurį jis turi patikrinti, ar po jo priėmimo.

117. Siekiant pripažinti visą *lex posterior mitius* principo taikymo sritį, reikia neutralizuoti procedūrinius skirtumus, susijusius su skirtingais teisminio nagrinėjimo etapais, kuriais šis principas turi būti taikomas. Iš tikrųjų dėl kiekvienai valstybei narei būdingų administracinės teisenos ypatumų (pavyzdžiui, dėl žemesnės instancijos administracinio teismo priimto sprendimo galutinio pobūdžio ar *res judicata* galios arba dėl kasacinio skundo stabdomojo poveikio buvimo ar nebuvimo) minėto principo taikymo sritis neturėtų būti laiko atžvilgiu apribota tam tikrais teismo proceso etapais, kol nėra priimtas neatšaukiamas sprendimas dėl nagrinėjamo pažeidimo.

118. Konkrečiai kalbant, kasacinio teismo kompetencija turi būti pritaikyta taip, kad jis galėtų taikyti palankesnį baudžiamąjį įstatymą, įsigaliojusį po to, kai buvo priimtas kasacine tvarka apskųstas sprendimas, į kurį žemesnės instancijos administracinis teismas negalėjo atsižvelgti savo sprendimo priėmimo dieną. Vadinasi, kasacinis teismas turi turėti galimybę patenkinti kasacinį skundą net tuo atveju, kai iš principo negalima teigti, kad skundžiamame sprendime padaryta teisės klaida, vien dėl to, kad jis netaikė įstatymo, kuris sprendimo paskelbimo dieną negaliojo. Tai reiškia, kad šis teismas turi netaikyti savo nacionalinės teisės nuostatų[72], kurios jam galėtų trukdyti atlikti savo funkcijas laikantis *lex posterior mitius* principo, arba jas aiškinti taip, kad jos atitiktų Sąjungos teisę.

119. Jeigu dėl to išnyksta kasacinio skundo išskirtinumas[73], tai yra neišvengiama plataus šio principo taikymo pasekmė.

[72] Nagrinėjamoje byloje iš esmės kalbama apie CJA 454 straipsnį, kuriame, primenu, numatoma, jog Kasacinis teismas administracinėse bylose turi nustatyti, ar žemesnės instancijos administracinis teismas padarė teisės klaidą, atsižvelgdamas į situaciją, buvusią tuo metu, kai jis priėmė sprendimą, dėl kurio pateiktas kasacinis skundas.

[73] Žr. Éveillard, G., „L'application de la rétroactivité *in mitius* par le juge administratif de cassation“ („*Lex posterior mitius* principo taikymas administraciniame kasaciniame teisme“), *Droit administratif*, LexisNexis, Paryžius, Nr. 1, 2023, p. 44–48. Autorius nurodo, kad dėl *Conseil d'État* priimto kasacinio sprendimo, susijusio su tuo, kad kasacinėje instancijoje į procesą buvo įtrauktas toks naujas elementas kaip palankesnis baudžiamasis įstatymas, *kasacija įgijo „objektyvią“ formą*. Iš tikrųjų tokiu atveju kasacinėje instancijoje nesiekta „baudžiamojo tikslo“, t. y. neišreikšta jokio nepritarimo tam, kaip bylą iš esmės nagrinėjęs teismas taikė teisės normą, egzistavusią tuo metu, kai šis teismas priėmė sprendimą (p. 47). Be to, buvo galima kalbėti apie „tradicinės kasacinio teismo funkcijos išgryninimą“ viršijant jo „tradicinę funkciją kontroliuoti, ar kasacine tvarka apskųstas sprendimas yra teisiškai teisingas“, ir apie „objektyvų“ teismų sprendimų panaikinimą kasacine tvarka, nors jų priėmimo dieną jie visiškai nebuvo ydingi“: žr. valstybės pranešėjos Céline Guibé išvadą, pateiktą *Conseil d'État* priimant 2022 m. spalio 7 d. Sprendimą Nr. 443476 (4.2.2 punktas). Beje, verta pažymėti, kad byloje, kurioje priimtas šis sprendimas, šiam teismui teko spręsti tuos pačius klausimus, kuriuos prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pateikė Teisingumo Teismui nagrinėjamoje byloje, tačiau bausmių būtinumo principo, kuris turi konstitucinę galią, aspektu.

120. Šiuo klausimu pažymiu, kad kai kuriose valstybėse narėse paskutinės instancijos teismas privalo administracinių sankcijų srityje atsižvelgti į švelnesnį įstatymą, net jei šis įstatymas buvo priimtas tik jame jau vykstant procesui[74].

121. Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, kad nei pripažinimas „galutiniu“ teismo sprendimu pagal Slovakijos teisę, nei aplinkybė, kad pagal šią teisę kasacinis skundas laikomas išimtine teisių gynimo priemone, nei kasacinio skundo procesinės ypatybės, mano nuomone, neturėtų tapti pagrindu uždrausti taikyti *lex posterior mitius* principą, įtvirtintą Chartijos 49 straipsnio 1 dalies paskutiniame sakinyje, antraip jo taikymo sritis būtų pernelyg susiaurinta.

V. Išvada

122. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau taip atsakyti į *Najvyšší správny súd Slovenskej republiky* (Slovakijos Respublikos vyriausiasis administracinis teismas) pateiktus prejudicinius klausimus:

1) Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 51 straipsnio 1 dalis

   turi būti aiškinama taip:

   valstybė narė įgyvendina Sąjungos teisę, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, viena vertus, kai, taikydama Sąjungos teisę, numato, jog administracinė nuobauda skiriama už įpareigojimų, susijusių su tachografo įrengimu krovininėse transporto priemonėse ir jo periodine patikra, pažeidimą, ir, kita vertus, kai vykdo su šia sankcija susijusią teisminę kontrolę.

2) Pagrindinių teisių chartijos 49 straipsnio 1 dalies paskutiniame sakinyje įtvirtintas *lex posterior mitius* principas

   turi būti aiškinamas taip:

   – jis taikomas tiek skiriant administracines sankcijas, tiek vykdant jų teisminę kontrolę, kai šios sankcijos yra baudžiamojo pobūdžio, o naujasis įstatymas, kuriuo panaikinama pareiga turėti tachografą transporto priemonėse, naudojamose prekinio betono mišiniui pristatyti, atspindi pasikeitusį teisės aktų leidėjo požiūrį į būtinybę bausti už šios pareigos nevykdymą;

   – pagal jį reikalaujama, kad nacionalinis teismas, nagrinėdamas jam pateiktą kasacinį skundą, atsižvelgtų į palankesnį baudžiamąjį įstatymą, įsigaliojusį po to, kai priimtas žemesnės instancijos administracinio teismo sprendimas, kuris pagal nacionalinę teisę tapo galutinis

[74] Taigi, kaip nurodyta tiriamojoje apžvalgoje Nr. 24/002, *Vokietijoje* 1968 m. gegužės 24 d. *Gesetz über Ordnungswidrigkeiten* (Administracinių teisės pažeidimų įstatymas) (*BGBl.* 1968 I, p. 481), pastarąjį kartą iš dalies pakeistame 2024 m. liepos 12 d. įstatymu (*BGBl.* 2024 I, Nr. 234) numatoma, kad, skiriant administracines baudas, *lex posterior mitius* principas turi būti taikomas kiekvienam daliniam pakeitimui, atliktam „iki sprendimo priėmimo“, o ši formuluotė paprastai suprantama kaip apimanti sprendimą dėl skundo, kuriame nagrinėjami tiktai teisės klausimai (šiuo klausimu žr. Rogall, K., „Rückwirkung des milderen Gesetzes“, in: Mitsch, W., *Karlsruher Kommentar zum Gesetz über Ordnungswidrigkeiten*, 5 leidimas, C. H. Beck, Miunchenas, 2018, 27 punktas, ir Graf, J-P., *Beck'scher Online-Kommentar OWiG*, 44-asis leidimas, C. H. Beck, Miunchenas, 2024, žr. 59 išnašą, 24 punktą). *Ispanijoje lex posterior mitius* principo taikymas administracinių sankcijų srityje kyla iš *Constitución* (Konstitucija) 9 straipsnio 3 dalies, taip pat iš 2015 m. spalio 1 d. *Ley 40/2015, de Régimen Jurídico del Sector Público* (Įstatymas 40/2015 dėl viešojo sektoriaus teisinės tvarkos) 26 straipsnio 2 dalies (BOE Nr. 236, 2015 m. spalio 2 d., p. 89411). Taigi *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas, Ispanija) administracinės teisenos skyrius, kuris yra aukščiausias administracines sankcijas skiriantis teismas, švelnesnį įstatymą taiko net tuo atveju, kai jis įsigaliojo jau vykstant procesui šiame teisme (žr. *Tribunal Supremo* 2019 m. rugsėjo 23 d. sprendimą Nr. 1219/2019). *Prancūzijoje*, nepaisant *Cour administrative d'appel* (Administracinis apeliacinis teismas) priimto sprendimo *res judicata* galios ir to, kad administracinėse bylose kasacinis skundas neturi stabdomojo poveikio, *Conseil d'État* savo jurisprudenciją dėl administracinių sankcijų išplėtojo pirmiau minėtu 2022 m. spalio 7 d. Sprendimu Nr. 443476 (žr. šios išvados 63 ir 73 išnašas).

ir dėl kurio pateiktas šis kasacinis skundas, jeigu šis sprendimas netapo neatšaukiamas, nes nuteistasis gali jį apskųsti, per nustatytą laiką pasinaudodamas teisių gynimo priemone.